

Man, XXI a. mokiniui, yra garbė jums visiems pristatyti labai svarbų ir ypatingą kūrinį – M. Daukšos „Prakalbą į malonųjį skaitytoją“ ir akcentuoti jos aktualumą XXI a. žmogui. Kaip žinome, XVI a. protestantai pamokslus vertėsi į gimtąją kalbą, tad pribrendo laikas ir katalikams susirūpinti raštų nacionaline kalba leidyba.

Tikiuosi, jog M. Daukšos darbas patinka ne tik religingiems ir bažnyčiai pasišventusiems žmonėms, bet ir kiekvienam paprastam piliečiui. Galbūt kūrinys ir nepadės jums atsisakyti protestantizmo, kas buvo aktualu XVI a., bet susimąstyti apie savo gimtąją kalbą tikrai privers. Juk daugelis bajorų anuo metu vartojo tik lenkų kalbą, o lietuvių kalbos visai nebemokėjo. Manau, jog yra neteisinga taip apleisti ir niekinti savo gimtąją kalbą.

Niekur pasaulyje nerasi tautos, kuri neturėtų savo trijų įgimtų dalykų: žemės, papročių ir kalbos. Visais amžiais žmonės kalbėjo savo gimtąja kalba. Ja rašė įstatymus, tvarkė visus reikalus, vartojo bažnyčioje. Būtent tokio žmonių atsidavimo siekė M. Daukša ir, toli gražu, nesistengė pažeminti ar iš Lietuvos išstumti kitų kalbų. O apie tai jis yra labai aiškiai pasakęs: „Visa tai sakau ne tam, kad peikčiau kitų kalbų mokėjimą ir vartojimą, ypač lenkų kalbos, kuri, mūsų Didžiajai kunigaikštystei mielai susijungus su garsinga Lenkijos valstybe, virto lyg ir gimtąja. Aš tiktai smerkiu mūsų gimtosios lietuvių kalbos apleidimą, kone išsižadėjimą ir bodėjimąsi ja.“

M. Daukša – tai tarsi lietuvių Homeras. Jis buvo vienas pirmųjų literatūrinės kalbos kūrėjų, kartu su Bretkūnu palikęs reikšmingiausią senosios lietuvių kalbos paminklą ir padėjęs pagrindus raštijai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. Savo pažiūromis, išreikštomis šioje prakalboje, M. Daukša beveik artimas tautinės valstybės idėjai, kuri lietuviams aktuali tapo tik XIX a. pabaigoje. Be jo pagalbos vargu ar būtume iki pat XXI a. išsaugoję savo gimtąją kalbą. Todėl, manau, kad kiekvienas iš mūsų lietuvių kalbą turėtų mielai vartoti, išlaikyti ir propaguoti.

Savo samprotavimus apie M. Daukšos „Prakalbą“ bei jos aktualumą XXI a. žmogui, norėčiau pabaigti rašytojos Vandos Juknaitės, 2017 m. Tolerancijos žmogaus, mintimis: „Kalba yra beveik mūsų Tėvynė. Svečiose šalyse nors vakarais šeimose sugrįžtame į ją lyg į namus. Argi patys leistume jai, mūsų senajai kalbai, sunykti? <...> Gili ir ilga buvo žiema, bet už lango jau siaučia pavasario vėtra. Kartu su šnabždančia plunksna ji šnabžda: laisvė yra galimybė būti savimi. Skubėkime augti, kad per nebrandumą patys nenukirstume tų šaknų, iš kurių esame išaugę.“